

GRAMMATIK

SUBSTANTIV

Ändelsesystem A (första och andra deklinationerna)
discus, i 'skiva', **villa, ae** 'villa', **factum, i** 'handling'

Stam	-o- M	-a- F	-o- N
<i>Sing.</i>			
Nom.	discus	villa	factum
Gen.	disci	villae	facti
Dat.	disco	villae	facto
Ack.	discum	villam	factum
Abl.	disco	villa	facto
<i>Plur.</i>			
Nom.	disci	villae	facta
Gen.	discorum	villarum	factorum
Dat./Abl.	discis	villis	factis
Ack.	discos	villas	facta

Ändelsesystem B (tredje deklinationen)
doctor, is 'doktor', **mare, is** 'hav'

Stam	<i>konsonantstam</i> M eller F	<i>i- stam</i> N
<i>Sing.</i>		
Nom.	doctor	mare*
Gen.	doctoris	maris
Dat.	doctori	mari
Ack.	doctorem	mare*
Abl.	doctore	mari
<i>Plur.</i>		
Nom.	doctores	maria
Gen.	doctorum	marium
Dat./Abl.	doctoribus	máribus
Ack.	doctores	maria

*Ijudlag: kort *i* sist i ett ord övergår till kort *e*

Samtliga fem deklinationer

	1:a och 2:a dekl.			3:e dekl.		4:e dekl.	5:e dekl.
Stam	-o- M	-a- F	-o- N	kons. F	-i- N	-u- M	-e- F
<i>Sing.</i>							
Nom.	discus	villa	factum	lex	mare	fructus*	res**
Gen.	disci	villae	facti	legis	maris	fructus	rei
Dat.	disco	villae	facto	legi	mari	fructui	rei
Ack.	discum	villam	factum	legem	mare	fructum	rem
Abl.	disco	villa	facto	lege	mari	fructu	re
<i>Plur.</i>							
Nom.	disci	villae	facta	leges	maria	fructus	res
Gen.	discorum	villarum	factorum	legum	marium	fructuum	rerum
Dat./Abl.	discis	villis	factis	legibus	máribus	fructibus	rebus
Ack.	discos	villas	facta	leges	maria	fructus	res

*fructus, us 'frukt', **res, rei 'sak'

ADJEKTIV

Ändelsesystem A (första och andra deklinationerna)
bonus, a, um 'god'

Stam	-o- M	-a- F	-o- N
<i>Sing.</i>			
Nom.	bonus	bona	bonum
Gen.	boni	bonae	boni
Dat.	bono	bonae	bono
Ack.	bonum	bonam	bonum
Abl.	bono	bona	bono
<i>Plur.</i>			
Nom.	boni	bonae	bona
Gen.	bonorum	bonarum	bonorum
Dat./Abl.	bonis	bonis	bonis
Ack.	bonos	bonas	bona

Ändelsesystem B (tredje deklinationen)

lenis, lene 'mjuk'

Stam	M	F	N
<i>Sing.</i>			
Nom.	lenis		lene
Gen.	lenis		lenis
Dat.	leni		leni
Ack.	lenem		lene
Abl.	leni		leni
<i>Plur.</i>			
Nom.	lenes		lenia
Gen.	lenium		lenium
Dat./Abl.	lenibus		lenibus
Ack.	lenes		lenia

Några adjektiv har i **nominativ singularis SAMMA form i maskulinum, femininum och neutrum**, t.ex. *sapiens*, gen. *sapientis* 'vis', *felix* (mask., fem. o. neutr.), gen. *felicis* 'lycklig', *prudens* (mask., fem. o. neutr.), gen. *prudentis* 'klok'. Detta gäller också presens particip.

Andra adjektiv har i **nominativ singularis tre olika former imaskulinum, femininum och neutrum**, t.ex. *acer* (ur*acr <acris), *acris*, *acre* 'vass', därfor att i maskulinum böjningsmorfemet *-is* har fallit bort och ett uttalsunderlättande *e* har skjutits in framför *-r*, jfr väder, väder.

Regelbunden komparation

Komparativ av ett latinskt adjektiv bildas genom tillägg av ett morfem **-ior** (M och F) och **-ius** (N) till positivens böjningsstam. En sådan komparativbildning gäller både adjektiv som hör till ändelsesystem A och adjektiv som hör till ändelsesystem B. Komparativer böjs såsom tredje deklinationens konsonantstammar, eftersom komparativmorfemet **-ior** slutar på konsonant (därfor i ablativ singularis *longiore*, *graviore*, *sapientiore*).

Superlativ bildas vanligen genom tillägg av **-issimus, a, um** till positivens böjningsstam och böjs efter första och andra deklinationerna. Denna superlativbildning gäller både adjektiv som hör till ändelsesystem A och adjektiv som hör till ändelsesystem B.

Ett adjektiv kompareras så här:

longus, a, um (long-) lång	longior, -ius längre, ganska lång, alltför lång	longissimus, a, um längst, mycket lång
gravis, e (grav-) tung	gravior, -ius tyngre, ganska tung, alltför tung	gravissimus, a, um tyngst, mycket tung
Sapiens (sapient-) vis	sapientior, -ius visare, ganska vis, alltför vis	sapientissimus, a, um visast, mycket vis

ADVERB

I latinet bildas positiv av adverb genom att man till adjektivets böjningsstam i positiv lägger

1. **-e**, om adjektivet hör till ändelsesystem A (första och andra dekl.): ***lent-e*** långsamt av *lentus, a, um* långsam,
2. **-iter**, om adjektivet hör till ändelsesystem B (tredje dekl.): ***gráv-iter*** tungt av *gravis, e* tung.

Som komparativ för adverben används ackusativ singularis neutrum av motsvarande adjektivs komparativ, dvs. morfemet **-ius** fogas till böjningsstammen. Adverbets superlativ är adjektivets superlativ med utbyte av morfemet **-us** mot morfemet **-e**.

lente (lent-) långsamt	lentius långsammare, ganska långsamt, alltför långsamt	lentíssime långsammast, mycket långsamt
gráviter (grav-) tungt	gravius tyngre, ganska tungt, alltför tungt	gravíssime tyngst, mycket tungt

RÄKNEORD

Grundtal. Ordningstal

		<i>Grundtal</i>	<i>Ordningtal</i>
1	I	unus, a, um	primus, a, um
2	II	duo, duae, duo	secundus
3	III	tres, tria	tertius
4	III (IV)	quáttuor	quartus
5	V	quinque	quintus
6	VI	sex	sextus
7	VII	septem	séptimus
8	VIII	octo	octávus
9	VIII (IX)	novem	nonus
10	X	decem	décimus
11	XI	úndecim	undécimus
12	XII	duódecim	duodécimus
13	XIII	trédecim	tertius décimus
14	XIII (XIV)	quattuórdecim	quartus décimus
15	XV	quíndecim	quintus décimus
16	XVI	sédecim	sextus décimus
17	XVII	septéndecim	séptimus décimus
18	XVIII	duodeviginti	duodevicésimus
19	XVIII (XIX)	undeviginti	undevicésimus
20	XX	viginti	vicésimus
30	XXX	triginta	tricesimus
40	XXXX (XL)	quadraginta	quadragesimus
50	L	quinquaginta	quinquagesimus
60	LX	sexaginta	sexagesimus
70	LXX	septuaginta	septuagesimus
80	LXXX	octoginta	octogesimus
90	LXXX (XC)	nonaginta	nonagesimus
100	C	centum	centesimus
200	CC	ducenti, ae, a	ducentesimus
300	CCC	trecenti, ae, a	trecentesimus
400	CCCC	quadringenti, ae, a	quadringentesimus
500	D	quingenti, ae, a	quingentesimus
1000	M	mille	millesimus
2000	MM	duo milia	bis* millesimus

*bis räkneadverb = två gånger

Räkneadverb

semel	en gång
bis	två gånger, jfr bissera, bigami, bisexuell
ter	tre gånger
quater	fyra gånger
quinquies	fem gånger
sexies	sex gånger
septies	sju gånger
octies	åtta gånger
novies	nio gånger
decies	tio gånger
vicies	tjugo gånger

Genom tillägg av *-ies* till ett grundtalsord kan nya räkneadverb bildas.

PRONOMEN

Personliga pronomen

	1:a person		2:a person	
	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
Nom.	ego jag	nos vi	tu du	vos ni
Gen.	mei	nostri/nostrum	tui	vestri/vestrum
Dat.	mihi	nobis	tibi	vobis
Ack.	me	nos	te	vos
Abl.	me	nobis	te	vobis

Genitivformerna uttrycker inte ägande utan används som objektiv genitiv (*memoria nostri* 'minnet av oss') eller som partitiv genitiv (*pars nostrum* 'en del av oss'). Ägande uttrycks med possessivt pronomen.

Demonstrativa pronomen

a) **ille, illa, illud** denne, den där. Basmorfemet är *ill.*

Singularis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	ille	illa	illud
Gen.	illíus	illíus	illíus
Dat.	illi	illi	illi
Ack.	illum	illam	illud
Abl.	illo	illa	illo

Pluralis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	illi	illae	illa
Gen.	illorum	illarum	illorum
Dat./Abl.	illis	illis	illis
Ack.	illos	illas	illa

b) **is, ea, id** denne (förenat: *is servus* = denne slav etc.), han, hon, den, det (självständigt: *is* = han etc.). Personligt pronomen i tredje person saknas i latinet. Därför används i stället *is, ea, id* som sådant pronomen. Morfemen är *i-s, e-a, i-d*, basmorfemet *i/e*.

Singularis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	is	ea	id
Gen.	eius/ejjus/	eius/ejjus/	eius/ejjus/
Dat.	éi	éi	éi
Ack.	eum	eam	id
Abl.	eo	ea	eo
Pluralis			
Nom.	íi (éi)	eae	ea
Gen.	eorum	earum	eorum
Dat./Abl.	íis (éis)	íis (éis)	íis (éis)
Ack.	eos	eas	ea

c) **hic, haec, hoc** denne, den här

Morfemen är *h-i-c, h-ae-c, h-o-c*. Basmorfemet är *h/hu*, det senare alternativet i genitiv och dativ singularis. I vissa kasus finns *c*, en rest av ett utpekande, dvs. demonstrativt, morfem *ce*. Observera att *m* i kasusmorfem assimileras till *n* framför *c*: *hunc*, resp. *hanc*!

Singularis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	hic	haec	hoc
Gen.	huius/hujus/	huius/hujus/	huius/hujus/
Dat.	huic/hujk/	huic/hujk/	huic/hujk/
Ack.	hunc	hanc	hoc
Abl.	hoc	hac	hoc
Pluralis			
Nom.	hi	hae	haec
Gen.	horum	harum	horum
Dat./Abl.	his	his	his
Ack.	hos	has	haec

d) idem, éadem, idem samme, densamme.

Pronominet består av *is*, *ea*, *id* och det oböjliga morfemet (*d*)*em*. Observera att *m* assimileras till *n* framför d- eller t-ljud, jfr sv. iden-titet! Ackusativ singularis heter därför *eun-dem*, *ean-dem* och *idem* samt genitiv pluralis . *eorun-dem*, *earun-dem* och *eorun-dem*.

Singularis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	idem	éadem	idem
Gen.	eiúsdem	eiúsdem	eiúsdem
Dat.	eídem	eídem	eídem
Ack.	eundem	eandem	idem
Abl.	eódem	eádem	eódem

Pluralis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	iídem	eaedem	éadem
Gen.	eorúndem	earúndem	eorúndem
Dat./Abl.	iísdem	iísdem	iísdem
Ack.	eosdem	easdem	éadem

Observera uttalet i sing. gen. ejjúsdem och dat. e-ídem

Relativt pronomen

Det relativt pronominet *qui*, *quae*, *quod* innehåller i nominativ singularis morfemen *qu-i* *qu-ae*, *qu-od*. Basmorfemet är *qu*, i genitiv och dativ singularis *cu*.

Singularis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	qui	quae	quod
Gen.	cuius/cujjus/	cuius/cujjus/	cuius/cujjus/
Dat.	cui/cuj/	cui/cuj/	cui/cuj/
Ack.	quem	quam	quod
Abl.	quo	qua	quo

Pluralis			
	Mask.	Fem.	Neutr.
Nom.	qui	quae	quae
Gen.	quorum	quarum	quorum
Dat./Abl.	quibus	quibus	quibus
Ack.	quos	quas	quae

Pronominaladjektiv

De p r o m i n a l a adjektiven har fått sitt namn på grund av att de i genitiv och dativ singularis har pronominaländelserna *-ius* och *-i* men i övrigt böjs som adjektiv enligt ändelsestyp A. Här följer några av de vanligaste:

nullus, a, um ingen, jfr noll, gen. **nullíus**, dat. **nulli**

ullus, a, um någon, gen. **ullíus**, dat. **ulli**

solus, a, um ensam, jfr solo, gen. **solíus**, dat. **soli**

totus, a, um hel, jfr total, gen. **totíus**, dat. **toti**

unus, a, um en, en enda; ensam, gen. **uníus**, dat. **uni**

VERB

Personändelser

<i>Aktivum</i> (utom perfekt ind.)	<i>Perfekt indikativ</i>	<i>Passivum</i>
-o/-m	-i	-or/r
-s	-isti	-ris
-t	-it	-tur
-mus	-imus	-mur
-tis	-istis	-mini
-nt	-érunt	-ntur

Presensstammens tempus

(finita former i 1:a och 2:a person singularis och 3:e person pluralis)

<i>Konjugation:</i>	<i>1:a</i>	<i>2:a</i>	<i>3:e</i>	<i>4:e</i>
<i>Stamvokal:</i>	-a-	-e-	-	-i-
<i>Presens infinitiv aktiv (re)</i>	laudá-re	moné-re	mítt-e-re	audi-re
<i>Imperativ (sing.)</i> (plur.)	lauda! laud-áte!	mone! moné-te!	mitte! mítt-i-te!	audi! audí-te!
<i>Presens indikativ</i> (jag, du, de berömmar, förmanar, sänder, hör)	laudo lauda-s lauda-nt	mone-o mone-s mone-nt	mitt-o mitt-i-s mitt-u-nt	audi-o audi-s audi-u-nt
<i>Presens konjunktiv (e/a)</i> (i vissa fall: må, skall)	laude-m laude-s laude-nt	mone-a-m mone-a-s mone-a-nt	mitt-a-m mitt-a-s mitt-a-nt	audi-a-m audi-a-s audi-a-nt
<i>Imperfekt indikativ (ba/eba)</i> jag, du, de berömde, förmanade, sände, hörde	laudá-ba-m laudá-ba-s laudá-ba-nt	moné-ba-m moné-ba-s moné-ba-nt	mitt-éba-m mitt-éba-s mitt-éba-nt	audi-éba-m audi-éba-s audi-éba-nt
<i>Imperfekt konjunktiv (re)</i> (i vissa fall: måtte, skulle)	laudá-re-m laudá-re-s laudá-re-nt	moné-re-m moné-re-s moné-re-nt	mítt-e-re-m mítt-e-re-s mítt-e-re-nt	audí-re-m audí-re-s audí-re-nt
<i>Futurum simplex (b/a-e)</i> jag, du, de skall berömma, förmana, sända, höra	laudá-b-o laudá-b-i-s laudá-b-u-nt	moné-b-o moné-b-i-s moné-b-u-nt	mitt-a-m mitt-e-s mitt-e-nt	aúdi-a-m aúdi-e-s aúdi-e-nt
<i>Presens particip (nt/ent)</i> berömmande, förmanande, sändande, hörande	lauda-ns lauda-nt-is	mone-ns mone-nt-is	mitt-ens mitt-ent-is	audi-ens audi-ent-is
<i>Presens infinitiv pass. (ri/i)</i>	laudá-ri	moné-ri	mitt-i	audí-ri

Esse vara

<i>Presens ind.</i>	<i>Presens konj.</i>	<i>Imperfekt ind.</i>	<i>Imperfekt konj.</i>	<i>Fut. simplex</i>
sum jag är	sim	eram jag var	essem	ero jag skall vara
es	sis	eras	esses	eris
est	sit	erat	esset	erit
sumus	simus	éramus	essémus	érimus
estis	sitis	ératis	essétis	éritis
sunt	sint	erant	essent	erunt

Posse kunna

<i>Presens ind.</i>	<i>Presens konj.</i>	<i>Imperfekt ind.</i>	<i>Imperfekt konj.</i>	<i>Futurum simplex</i>
possum jag kan	possim	póteram jag kunde	possem	potero jag skall kunna
potes	possis	póteras	posses	poteris
potest	possit	póterat	posset	poterit
póssumus	possímus	póterámus	possémus	potérimus
potéstis	possítis	póterátis	possétis	potérítis
possunt	possint	póterant	possent	póterunt

Volo, volui, velle 'vilja',

nolo (<*ne-volo*), **nolui, nolle** 'inte vilja' och

malo (<*magis volo*), **malui, malle** 'hellre vilja' (oregelbundna verb)

Presens indikativ

volo jag vill	nolo jag vill inte	malo jag vill hellre
vis	non vis	mavis
vult	non vult	mavult
volumus	nólumus	málumus
vultis	non vultis	mavultis
volunt	nolunt	malunt

Presens konjunktiv

velim	nolim	malim
velis	nolis	malis
velit	nolit	malit
velímus	nólimus	malímus
velítis	nolítis	malítis
velint	nolint	malint

Imperfekt indikativ

volébam osv.	nolébam osv.	malébam
---------------------	---------------------	----------------

Imperfekt konjunktiv

vellem osv.	nollem osv.	mallem osv.
--------------------	--------------------	--------------------

Futurum simplex

volam	nolam	malam
voles osv.	noles osv.	males osv.

Perfektstammens tempus i aktiv

Latinska verb har oavsett konjugationstillhörighet samma böjning av perfektstammen. Däremot bildas perfektstammen på olika sätt, med t. ex. **-v-**, **-u-**, **-s-** eller **avljud**.

	audi-re höra	aperi-re öppna	senti-re märka	veni-re komma
Perfektstam	audiv-	aperu-	sens- (*sent-s-)	ven-
<i>Perfekt indikativ:</i>				
jag har hört/hörde	audív-i	apér<i>u</i>-i	sens-i	ven-i
jag har öppnat/öppnade	audív-ísti	aperu-ísti	sens-ísti	ven-ísti
jag har märkt/märkte	audív-it	apér<i>u</i>-it	sens-it	ven-it
jag har kommit, kom	audív-imus	aperú-imus	séns-imus	vén-imus
	audív-ístis	aperu-ístis	sens-ístis	ven-ístis
	audív-érunt	aperu-érunt	sens-érunt	ven-érunt
<i>Perfekt konjunktiv (eri)</i>	audív-eri-m	aperú-eri-m	séns-eri-m	vén-eri-m
<i>Pluskvamperf. ind. (era)</i>	audív-era-m	aperú-era-m	séns-era-m	vén-era-m
<i>Pluskvamperf konj. (isse)</i>	audiv-ísse-m	aperu-ísse-m	sens-isse-m	ven-ísse-m
<i>Futurum exactum (er/i/)</i>	audív-er-o	aperú-er-o	séns-er-o	vén-er-o
	audív-eri-s	aperu-eri-s	séns-eri-s	vén-eri-s
<i>Perfekt infinitiv</i>	audiv-isse	aperu-isse	sens-isse	ven-isse

Former bildade på perfektparticipstammen

Perfekt passiv jag har sänts/sändes (subj. mask.)

<i>Indikativ</i>	<i>Konjunktiv</i>
missus sum	missus sim
missus es	missus sis
missus est	missus sit
missi sumus	missi simus
missi estis	missi sitis
missi sunt	missi sint

Pluskvamperfekt passiv jag hade sänts (subj. mask.)

<i>Indikativ</i>	<i>Konjunktiv</i>
missus eram	missus essem
missus eras	missus esses
missus erat	missus esset
missi eramus	missi essemus
missi eratis	missi essetis
missi erant	missi essent

Perfekt particip. Perfekt infinitiv passiv

laudatus	mónitus	missus	auditus
berömd	förmanad	sänd	hörd
laudatus esse	monitus esse	missus esse	auditus esse
att ha berömts	att ha förmanats	att ha sänts	att ha hörts

Futurum particip. Futurum infinitiv aktiv

laudaturus	moniturus	missurus	auditurus
som skall berömma	som skall förmana	som skall sända	som skall höra
laudaturus esse	moniturus esse	missurus esse	auditurus esse
att skola berömma	att skola förmana	att skola sända	att skola höra